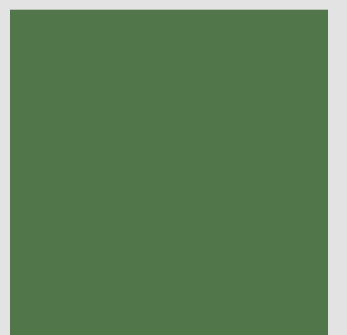

Waldemar Szwiec „Robot”

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE**

ARCHIWA
PAŃSTWOWE
ARCHIWUM AKT NOWYCH

Zdecydowany na wszystko

Urodzony w Stanach Zjednoczonych ppor. Waldemar Szwiec „Robot”, „Jakub” związany był zarówno z Toruniem, jak i Górami Świętokrzyskimi. Uczestnik wojny obronnej w 1939 r., żołnierz gen. Stanisława Maczka we Francji, cichociemny i partyzant u „Ponurego”, człowiek niezwyklej odwagi. Wychowany w niepodległej Polsce przez rodziców – Kazimierę i Józefa Szwieców, którzy jeszcze jako emigranci w Ameryce rozumieli ideę łączenia sprawności fizycznej z rozwojem moralnym i kształtowaniem świadomości narodowej, a po powrocie do Ojczyzny aktywnie uczestniczyli w wykuwaniu i obronie polskiej niepodległości. Życie i postawa „Robota” skupiły w sobie wszelkie wartości, jakie stały się udziałem pokolenia, które marzyło o wolnej i suwerennej Rzeczypospolitej.

← Ppor. Waldemar Szwiec w czasie pobytu w Wielkiej Brytanii, 1942 r.
📷 Ze zbiorów Studium Polski Podziemnej w Londynie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Rodzina

Korzenie rodu Szwieców wywodzą się z Galicji, skąd w drugiej połowie XIX w. nestor rodu, Michał Szwiec, wyemigrował za pracą do Stanów Zjednoczonych. Po kilkunastu latach powrócił, a w 1906 r. w jego ślady poszli obaj synowie – Stanisław i Józef.

Józef Szwiec (ur. 1891) podejmował się w Chicago różnych prac fizycznych, a ostatecznie nauczył się zawodu złotnika. Pracując, dokształcał się wieczorowo i działał w organizacjach polskich – Towarzystwie Śpiewu i Dramatu „Drużyna” oraz Polskim Towarzystwie Gimnastycznym „Sokół”. W czasie I wojny światowej zaangażował się do Armii Polskiej we Francji, walcząc w jej szeregach na froncie zachodnim. Od 1919 r. do marca 1920 r. w 45. Pułku Piechoty Strzelców Kresowych walczył w wojnie polsko-bolszewickiej. Po demobilizacji zdecydował się na powrót do Polski i osiadł wraz z rodziną w Toruniu. Jeszcze w 1912 r. Józef Szwiec ożenił się z Kazimierą Wohlgemuth, naczelniczką jednego z gniazd sokolich. Jedyne dziecko Szwieców, Waldemar Mariusz, urodził się 13 sierpnia 1915 r. w Chicago.

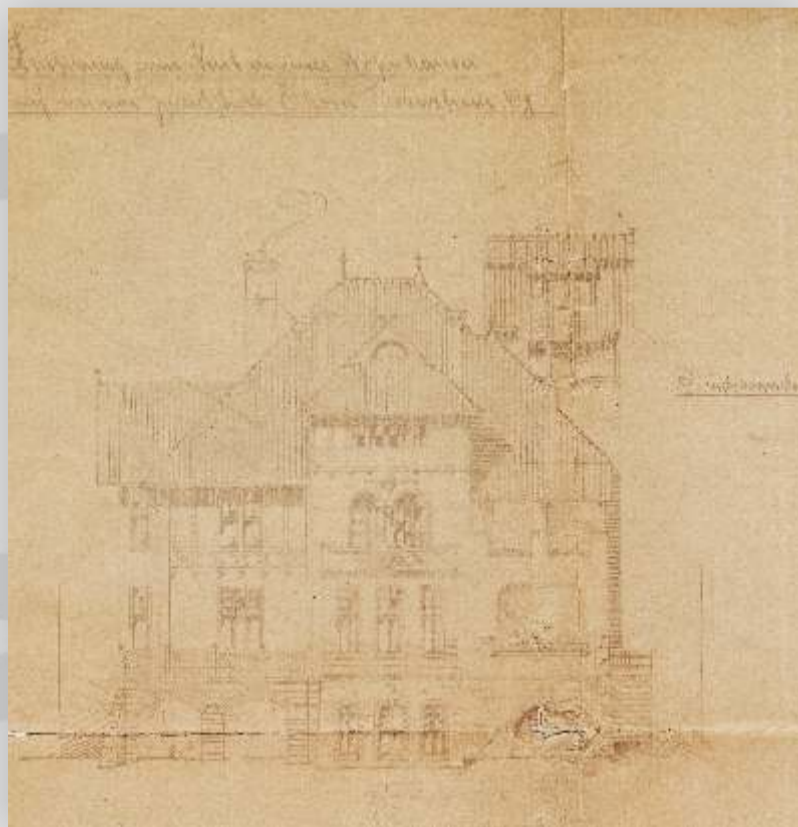
↑ Ppor. Józef Szwiec w barwach 3. Pułku Strzelców Polskich Armii Polskiej we Francji, Warszawa 1919 r.

📍 Ze zbiorów Włodzimierza Zabaryło

↑ Michał Szwiec (stoi) w Chicago.

📍 Ze zbiorów Włodzimierza Zabaryło

↑ Dom Szwieców w Toruniu przy ul. Rybaki 59.

📍 Ze zbiorów Archiwum Państwowego w Toruniu

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Młodość

← Waldemar Szwiec w czasie nauki w gimnazjum, lipiec 1930 r.

▣ Ze zbiorów Włodzimierza Zabaryło

↑ Pchor. Szwiec (trzeci z prawej) ze znajomymi podczas balu karnawałowego, Warszawa 1938 r.

▣ Ze zbiorów Pawła Godlewskiego

← Waldemar Szwiec nad Morzem Bałtyckim, lato 1938 r.

▣ Ze zbiorów Pawła Godlewskiego

Waldemar Szwiec do Polski przybył w 1922 r. Był uczniem toruńskiego Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika, a jednocześnie rozwijał zainteresowania sportowe – znakomicie pływał (w 1935 r. został mistrzem Pomorza), uprawiał żeglarstwo, hokej oraz jazdę na nartach. Pasjonował się również fotografią. W tym okresie jego ojciec z dużym powodzeniem rozwijał działalność biznesową na terenie miasta, którą rozpoczął od założonego w 1920 r. sklepu z tytoniem. Z czasem stał się także właścicielem hurtowni materiałów tytoniowych, dwóch kin oraz niezwykle popularnej kawiarni „Pomorzanka”. W 1935 r. Waldemar rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie, jednocześnie prowadząc przejętą od ojca kawiarnię. W czasie studiów (1937/1938) odbył służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy Artylerii Przeciwlotniczej w Centrum Wyszkożenia Artylerii w Warszawie oraz praktykę w 8. Dywizjonie Artylerii Przeciwlotniczej w Toruniu. Do rezerwy przeszedł w stopniu kaprala podchorążego.

↑ Waldemar Szwiec w okresie studiów, 1935 r.

▣ Ze zbiorów Archiwum Uniwersytetu Warszawskiego

↑ Spinki do mankietów należące do Waldemara Szwieca.

▣ Marek Jedynak

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

→ Waldemar Szwiec (z prawej) podczas
wyprawy żaglówką z Torunia do
Gdańska, 1938 r.

📷 Ze zbiorów Pawła Godlewskiego

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Wojna

↑ Legitymacja aspir. Waldemara Szwieca z okresu służby w 10. Brygadzie Kawalerii Pancerniej we Francji, czerwiec 1940 r.

📍 Ze zbiorów Archiwum Akt Nowych

↑ Aspir. Waldemar Szwiec wśród żołnierzy 10. Brygady Kawalerii Pancerniej w Szkocji, 1941 r.

📍 Ze zbiorów Archiwum Akt Nowych

← Paszport Waldemara Szwieca wydany w czerwcu 1940 r. przez konsulat Polski w Tuluzie.

📍 Ze zbiorów Archiwum Akt Nowych

↑ Legitymacja potwierdzająca nadanie Waldemarowi Szwiecowi Krzyża Walecznych, Szkocja, lipiec 1941 r.

📍 Ze zbiorów Archiwum Akt Nowych

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Kpr. pchor. Waldemar Szwiec został zmobilizowany 25 sierpnia 1939 r., do 15. Dywizji Piechoty Armii „Pomorze”. Dowodził jednym z plutonów 15. Baterii Motorowej Artylerii Przeciwlotniczej. Brał udział w obronie Bydgoszczy, w bitwie nad Bzurą, pod Łomiankami oraz w obronie Warszawy. Po kapitulacji stolicy dostał się do niemieckiej niewoli (29 września), z której zbiegł już 4 października 1939 r. Na przełomie października i listopada kilkakrotnie przekraczał granicę polsko-węgierską, służąc jako kurier. Ostatecznie, w grudniu 1939 r. został internowany na Węgrzech, skąd wkrótce – przez Jugosławię i Włochy – zbiegł do Francji. Z 10. Brygadą Kawalerii Pancerniej gen. bryg. Stanisława Maczka walczył w kampanii francuskiej, za co został odznaczony Krzyżem Walecznych i awansowany do stopnia aspiranta. Po klęsce Francji, skradzionym jachtem przedostał się do Gibraltaru, a później na Wyspy Brytyjskie, gdzie ponownie zasilił szeregi pancerniaków. W 1941 r. został przydzielony do 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej. Odbył tam szkolenie spadochronowe i został mianowany na podporucznika.

**„Bardzo inteligentny,
żywy i śmiały. Posiada również
silnie rozwinięte poczucie humoru,
co w połączeniu z dużą inicjatywą,
czyni go wyjątkowo odpowiednim
człowiekiem. Posiada zdolności
dowódcze i wywiera przyciągający
wpływ na otoczenie”**

**Z opinii nt. Waldemara Szwieca
sporządzonej podczas szkolenia
w Wielkiej Brytanii, 15 maja 1942 r.**

↑ Por. Antoni Jastrzębski „Ugór” i ppor.
Waldemar Szwiec „Robot”, 1942/1943 r.
📄 Ze zbiorów Archiwum Instytutu Pamięci
Narodowej

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Cichociemny

Na początku 1942 r. Szwiec zgłosił chęć służby w okupowanej Polsce i został przydzielony do Oddziału VI (Specjalnego) Sztabu Naczelnego Wodza. Odbił szkolenie w zakresie dywersji i sabotażu, w którym uzyskał bardzo dobre noty, a po jego zakończeniu (24 sierpnia 1942 r.) złożył przysięgę na rotę Armii Krajowej i przyjął pseudonim Robot. Zaczerpnął go z popularnego dramatu czeskiego pisarza Karel Čapka „Rossumovi Univerzální Roboti”, dzięki któremu słowo „robot” weszło do powszechnego obiegu. Szwiec skoczył do Polski w nocy z 1 na 2 października 1942 r. wraz z por. Eugeniuszem Kaszyńskim „Nurtem”, por. Arturem Linowskim „Karpiem” i por. Adamem Trybusem „Gajem”, lądując w okolicy Siedlec. Przy sobie posiadał dokumenty na nazwisko „Ignacy Szczerbak”.

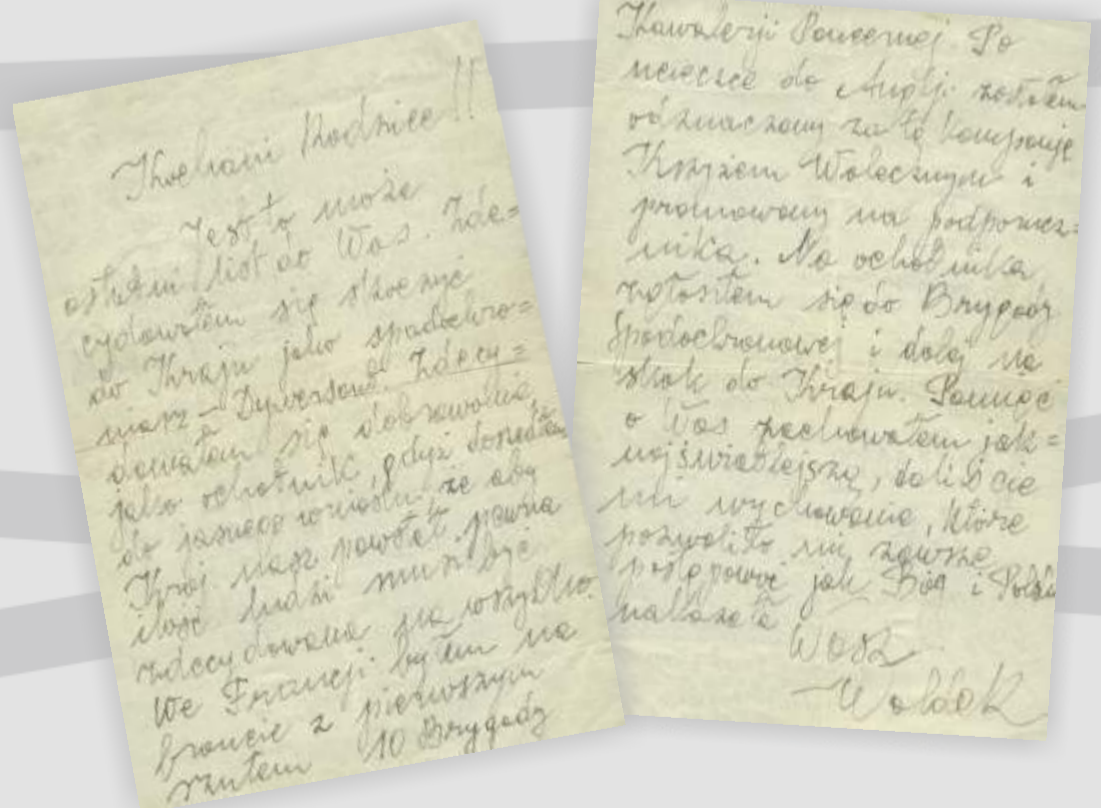

↑ Handley Page Halifax B Mk.II – najwięcej operacji lotniczych ze zrzutem cichociemnych odbyło się samolotami tego typu.
📍 Ze zbiorów Royal Air Force (domena publiczna)

← Znak Spadochronowy przyznawany w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie po ukończeniu kursu spadochronowego.
📍 Ze zbiorów Rafała Niedzieli

→ Brytyjski znak tożsamości (tzw. nieśmiertelnik) należący do ppor. Waldemara Szwieca.
📍 Ze zbiorów JW GROM

↑ List ppor. Waldemara Szwieca do rodziców, Wielka Brytania, wrzesień 1942 r.
📍 Ze zbiorów Archiwum Akt Nowych

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

U boku „Ponurego”

Po obowiązkowej aklimatyzacji do realiów okupacyjnych, w listopadzie 1942 r. ppor. Szwiec otrzymał przydział do Okręgu Radomsko-Kieleckiego AK, gdzie został inspektorem dywersji „Związku Odwetu”. Jego bazą stała się wieś Michniów, gdzie rozpoczął współpracę z miejscową grupą dywersyjną. Już 26 lutego 1943 r. dowodził śmiałą akcją na Baranowskiej Górze (w pobliżu Skarżyska-Kamiennej), której celem było zdobycie broni i ekwipunku dla partyzantów. Była to pierwsza akcja w ramach utworzonego w AK „Kedywu” (Kierownictwa Dywersji). Wiosną ppor. Szwiec (używał wówczas pseudonimu Jakub) podporządkował sobie oddział kpr. Józefa Domagały „Wilka” z placówki AK w Nieklaniu Wielkim. Na tej bazie rozpoczęto się formowanie Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury”, na czele którego stanął por. Jan Piwnik „Ponury”. Do końca lipca 1943 r. „Ponury” dowodził już około 300 żołnierzami.

↑ Oficerowie Zgrupowań Partyzanckich „Ponury” na Wykusie, lipiec 1943 r. Od lewej: ppor. Rafał Niedzielski „Mocny”, ppor. Władysław Czerwonka „Jurek”, ppor. Witold Waligórski „Witek”, ppor. Stanisław Pałac „Mariański”, ppor. Waldemar Szwiec „Robot”, leży por. Jan Rogowski „Czarka”.
📍 Feliks Konderko „Jerzy” ©Mariusz Baran-Barański

↑ Legitymacja Waldemara Szwieca na fałszywe nazwisko „Ignacy Zaciętowski”, 1943 r.
📍 Ze zbiorów Archiwum Instytutu Pamięi Narodowej

↑ Dowódca Zgrupowań por. Jan Piwnik „Ponury” przyjmuje raport od dowódcy II Zgrupowania ppor. Waldemara Szwieca „Robota”. Stoją od lewej: tabory, sekcja ckm, sekcja rkm, 1. pluton „warszawski” (w hełmach), 3. pluton „konecki” (w furazerkach). Wykus (Góry Świętokrzyskie), 15 września 1943 r.
📍 Władysław Zaydler-Żarski

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

„Robotowcy”

↑ Bazą oddziału „Robota” stały się lasy niekłańskie, a pomocą służyła mu miejscowa placówka AK oraz okoliczna ludność. Wykus (Góry Świętokrzyskie), 15 września 1943 r.
■ Władysław Zaydler-Żarski

W czerwcu 1943 r. „Robot” został dowódcą pododdziału Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury”. Dowodził składającym się z trzech plutonów II Zgrupowaniem. Szwiec okazał się aktywnym dowódcą i po uzyskaniu pewnej autonomii przystąpił do realizacji dużych akcji dywersyjnych. W krótkim czasie zorganizował atak na pociąg towarowy w Wąsoszu Koneckim, zasadzkę pod Młynkiem Nieświńskim, skok na Końskie, atak w dzień na pociąg w Wólce Plebańskiej, a także rozbił w boju pluton niemieckiej Żandarmerii pod Smarkowem. Śmiałe działania podejmowane wobec nieprzyjaciela wywoływały u Niemców strach i doprowadziły do wydania listu gończego za „Robotem” – „Jakubem” oraz nadania II Zgrupowaniu potocznej nazwy „Jakobbande”.

→ Chusta z jedwabiu spadochronowego – podobną nosił ppor. „Robot” w okupowanym Kraju. Po wojnie tego typu chusty noszone były na szyi jako symbol kombatanckiego środowiska „robotowców”.
■ Marek Jedynek

← Pod komendą „Robota” służyli także dwaj inni cichociemni jako dowódcy 1. plutonu „warszawskiego”: por. Jan Rogowski „Czarka” (do 3 lipca 1943 r.) i ppor. Rafał Niedzielski „Mocny”.

Por. Jan Rogowski (1913-1944), z lewej.
■ Ze zbiorów Studium Polski Podziemnej w Londynie

Ppor. Rafał Niedzielski (1923-1943), z prawej.
■ Ze zbiorów Marii Grabiec

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Wolne miasto Końskie

Najstłynniejszą akcją „robotowców” było zdobycie Końskich, w których stacjonował silny garnizon niemiecki. W tej walce na jednego Polaka przypadało aż 30 Niemców. Po odcięciu dopływu prądu, dzięki znakomitemu dowodzeniu „Robota”, żołnierze Armii Krajowej na kilka godzin opanowali miasto, nie ponosząc przy tym żadnych strat. Zdobyli wyposażenie niezbędne do dalszego prowadzenia walk oraz wykonali wyroki śmierci na konfidentach. Nocną akcją z 31 sierpnia na 1 września 1943 r. Szwiec opisał w meldunku do „Ponurego” następująco:

„Efekt był bardzo duży. Żandarmeria była wręcz przerażona. Dowód – oceniała nasze siły na 300 do 500 ludzi z kawalerią i działkami przeciwpancernymi”.

↑ Niemcy na głównej ulicy Końskich podczas II wojny światowej.
📍 Ze zbiorów Bartosza Szymusika

↑ Brytyjski pistolet maszynowy Sten i niemiecka raketnica – tego typu broń wykorzystywano w II Zgrupowaniu ppor. „Robota”, także w akcji na Końskie.
📍 Marek Jedynak, ze zbiorów Muzeum Historii Kielc

↑ Niemiecki orzeł na cokole bramy pałacowej w koneckim parku, Końskie, 1943 r.
📍 Ze zbiorów Narodowego Archiwum Cyfrowego

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

← Dowódca Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury” por. Jan Piwnik „Ponury” wraz z ppor. Waldemarem Szwiecem „Robotem” przed frontem II Zgrupowania, Wykus (Góry Świętokrzyskie), 15 września 1943 r.
📷 Władysław Zaydler-Żarski

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zdrada i śmierć

↑ Zdrada „Matora” spowodowała dwukrotną pacyfikację Michniowa, obławy na żołnierzy Zgrupowań, atak na Wielką Wieś, śmierć cichociemnych: „Robota” i „Czarki” oraz wykrycie fabryki Stenów w Suchedniowie. Ppor. Jerzy Wojnowski „Motor”, agent Gestapo „Garibaldi” w gronie oficerów Zgrupowań Partyzanckich „Ponury” na Wykusie (stoi pierwszy z prawej).

■ Feliks Konderko „Jerzy” ©Mariusz Baran-Barański

↑ St. strz. Grażyna Śniadecka „Grażyna” (1923-1943).

■ Ze zbiorów Jerzego Stępniewicza

W październiku 1943 r. II Zgrupowanie powróciło w rejon Niekłania Wielkiego i szykowało się do zimy. Niestety, „Robot” poważnie zachorował i musiał udać się na kurację do Wielkiej Wsi, która 14 października 1943 r. stała się celem niemieckiej obławy. Było to wynikiem zdrady oficera II Zgrupowania – ppor. Jerzego Wojnowskiego „Matora” (jednocześnie agenta Gestapo o pseudonimie Garibaldi). Ppor. Waldemar Szwiec zginął w walce, zabity serią z karabinu maszynowego, podczas próby przebicia się przez niemiecki pierścień. Razem z nim polegli żołnierze z jego osłony: st. strz. Piotr Downar „Azor”, kpr. Janusz Rychter „Jasiek” i st. strz. Stanisław Wolff „Staszek”. Ciężko ranna st. strz. Grażyna Śniadecka „Grażyna” zmarła kilka godzin później. Niemcy zakopali ich w miejscu śmierci – rozebranych do naga i ograbionych z rzeczy osobistych. „Robotowi” na szyi pozostawiono jedynie chustę zrobioną ze spadochronu, na którym skoczył do Kraju.

↑ Dowódca II Zgrupowania Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury” ppor. Waldemar Szwiec „Robot”, Wielka Wieś, 14 października 1943 r.

■ Ze zbiorów Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zmarłych pogrzebać

Dwa dni po śmierci „Robota”, żołnierze II Zgrupowania ekshumowali ciało swego dowódcy oraz kolegów i przenieśli na leśny cmentarz w rejonie Wólki Zychowej. Rok 1944 „robotowcy” rozpoczęli w innych oddziałach, w których doczekali końca wojny. W październiku 1946 r. szczątki poległych przeniesiono ponownie, tym razem na cmentarz parafialny w Końskich, do kwatery partyzanckiej. Staraniem Zarządu Oddziału Związku Uczestników Walki Zbrojnej o Niepodległość i Demokrację w Końskich, 1 listopada 1947 r. w kwaterze odsłonięty został pomnik „Partyzantom” dłuta prof. Wojciecha Durka. Stojący nad grobami posąg żołnierza ma twarz ppor. Waldemara Szwieca, a siedzący na jego ramieniu orzeł jest symbolem cichociemnych.

↑ Nekrolog Waldemara Szwieca ogłoszony w jednej z toruńskich gazet, 1946 r.

📍 Ze zbiorów Archiwum Akt Nowych

↑ Partyzancki cmentarzyk pod Wólką Zychową, 1946 r.

📍 Ze zbiorów Archiwum Akt Nowych

↑ Ekshumacja „Robota” i jego żołnierzy, październik 1946 r.

📍 Ze zbiorów Archiwum Akt Nowych

↑ Ojciec „Robota” Józef Swiec w otoczeniu byłych żołnierzy placówki AK w Nieklaniu Wielkim przy kapliczce w Furmanowie, 1946 r.

📍 Ze zbiorów Archiwum Akt Nowych

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Pamięć

Od samego początku pamięć o „Robotcie” kultywowali jego towarzysze broni, którzy zadbali o godny pochówek i pierwsze upamiętnienie. „Robotowcy” rozpoczęli również regularne spotkania, które odbywały się w każdą pierwszą sobotę i niedzielę września, a od 1984 r. organizowane są nieprzerwanie pod nazwą „Konecki Wrzesień”. W kilkunastu miejscach Konecczyzny stanęły również wielkie głazy upamiętniające walki II Zgrupowania i poległych tam żołnierzy. Tablica poświęcona ppor. Szwiecowi znajduje się także w Toruniu, w I Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika. W uznaniu wojennych zasług, Waldemar Szwiec pośmiertnie odznaczony został Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari i czterokrotnie Medalem Wojska.

↑ Tablica w I Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika w Toruniu.
📍 Jan Nowak

↑ Pomnik „Partyzantom” dłuta prof. Wojciecha Durka odsłonięty 1 listopada 1947 r. Przy pomniku stoi ojciec „Roboty” Józef Szwiec (pierwszy od prawej).
📍 Ze zbiorów Archiwum Akt Nowych

↑ Odsłonięty 22 lipca 1957 r. pomnik pod Wielką Wsią, w miejscu gdzie zginął ppor. Waldemar Szwiec „Robot” i jego żołnierze.
📍 Ze zbiorów Krzysztofa Wasika

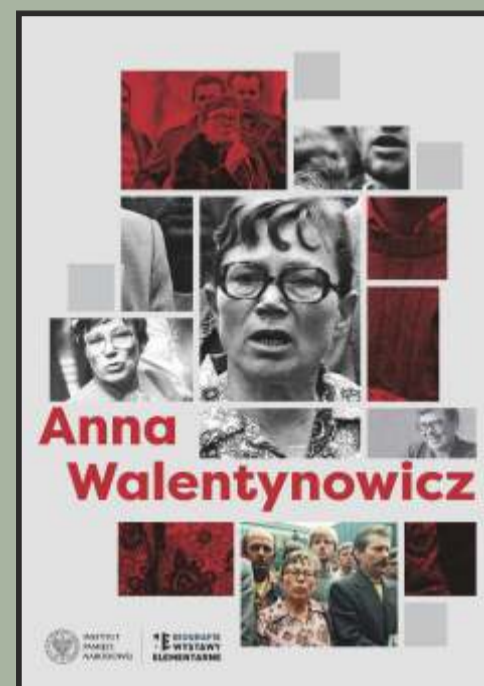
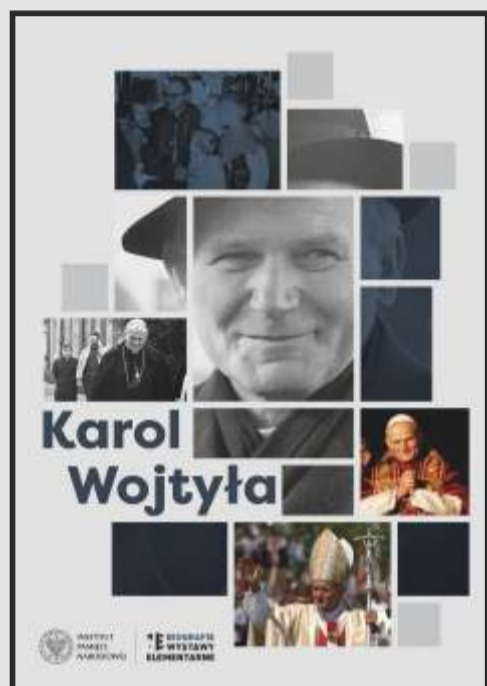
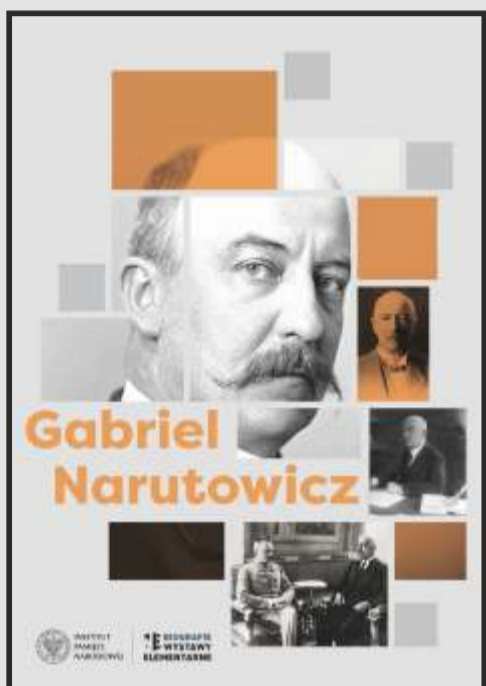
↑ Obchody „Koneckiego Września” przy kościele pw. św. Mikołaja w Końskich, 1984 r.
📍 Ze zbiorów ks. Józefa Barańskiego

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zobacz więcej wystaw z serii na www.edukacja.ipn.gov.pl

Zobacz inne wystawy elementarne:

Autorzy: dr Marek Jedynek, Edyta Krężołek

Współpraca: dr Michał Zawisza

Recenzja: Michał Masłowski

Koncepcja graficzna serii: Paulina Żak

Skład: Janusz Furmańczyk

W wystawie wykorzystano zdjęcia: Marka Jedyneka, Feliksa Konderki „Jerzego” © Mariusz Baran-Barański, Jana Nowaka, Władysława Zaydlera-Żarskiego oraz ze zbiorów ks. Józefa Barańskiego, Pawła Godlewskiego, Marii Grabiec, Rafała Niedzieli, Jerzego Stępniewicza, Bartosza Szymusika, Krzysztofa Wasika, Włodzimierza Zabaryło, Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Archiwum Państwowego w Toruniu, Archiwum Uniwersytetu Warszawskiego, Jednostki Wojskowej GROM, Muzeum Historii Kielc, Narodowego Archiwum Cyfrowego, Royal Air Force, Studium Polski Podziemnej w Londynie.

Partner wystawy:

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ